

Įkurtu wės naujų trukių

28 walandas in New Yorka; 30 walan. in Bostona.

Nuo nedėlios, 30 Gegužio, Nickel Plate geležinkelio waziuoja kas dien trys trukai į ten ir atgal terpu miestų Chicago, Ft. Wayne, Cleveland, Erie, Buffalo, New York ir Bostono. Waziuojanti ant sijos linijos kas dien dauginasi teip, kad kompanija yra priversta padauginti trukius ant sawo linijos.

J. Y. Calahan, Generalizskas Agentas, 111 Adams Str. Chicago, Ill. reikalaujantiems duos wisą informaciją, kaslink naujų trukių.

Pamegk degtų CASCARETS už 10c, gortaulia sutaisytoja plauciau ir wiu widuriu.

Isz Amerikos.

Negywellis be galwos.

PORTAGE, Wis. Upėj Wisconsin, netoli nuo czia, rado jau pagendų moterizskės kūną, bet be rankų, be galwos ir be kokių; tos kuno dalys buvo nukapotos. Nėra abejonės, kad moterizskė, kurios kūną iszgriebė is upės, likosi užmuszta. Kas yra ta moterizskė, nežinia, kadangi netikt galwos, bet ir drabužių ant kuno nė jokiu ne buvo. Neseniai czia rods prapuoł wiena moterizskė, bet nežinia, ar dabar iszgriebtas lawqnas yra jos.

Nubaude apkalbetoja.

PARIS, TEX. Kontraktoriaus Kilgore likosi czia nuszuotas; nuszuowė jį mergina, Fanny Jackson. Kilgore ant geizinkelio stacijas laukė trukio, kurjuomi rengėsi keliauti; atėjo czia Fanny ir trys jos broliai, iszitraukė rewolwerį ir szowė jį kontraktoriui, tikt wieton jam, pataikė wienam sawo broliui į kaktą. Kilgore pamatė, kad bus czia riestai, leidosi bėgti, bet wienas isz merginos brolių leidosi paskui ir prisijungė szowės seszės kartus ir užmuszė ant wietos; atbėgusi mergina jau įgulintį paleido dar keletą szuwų. Mat tokiu budu ji atkerszyjo už apkalbėjimą.

Perkunas uždege.

IOWA CITY. Perkunas trenkė į knygyną szeto uniwersiteto ir jį uždege. Knygynė buvo apie 300 000 labai didelės wercizos knygų. Blėdį ugnies padarytą skaito ant 200000 dol. Iowa Cityje yra tikt wiena, susidedanti isz liuosonorių, ugnagesių dalių; subėgo sargai prie gesinimo, bet pajūgos jų buvo per menkos. Prie gesinimo ugnies, wienas isz ugnagesių likosi užmusztas, apkultų ir apdegusių yra daug.

Nelaimas ant geležinkelio.

LAGONSPORT, IND. Pensylwanie geležinkelio trukas užbėgo ant kariatos, kurioje waziawo keturios jaunos merginos; Daisy Raymond isz Valparaiso, Lillian Mroze isz Le Fayette, F. Lambert ir Stella FASTER. Raymond likosi ant wietos užmuszta, Mroze mirtinai sumankyta, dwi likusios gi pawojingai apkultos. Abudu arkliai likosi teipogi užmuszti.

Kiek Amerikoj iszkase angliu peretą metą?

Statistikierius Parker, isz geologizsko biuro, apgarsino žinias apie iszkastas Amerikoj angliu užbėgo ant karietos, kurioje waziawo keturios jaunos merginos; Daisy Raymond isz Valparaiso, Lillian Mroze isz Le Fayette, F. Lambert ir Stella FASTER. Raymond likosi ant wietos užmuszta, Mroze mirtinai sumankyta, dwi likusios gi pawojingai apkultos. Abudu arkliai likosi teipogi užmuszti.

Surado aukso.

Kastynėse Gregory—Rubtali, Central Cityje, Gilpin Countyje, Colorado, prikase kwarco gyslą, kuri daug iszduoda aukso. Isz tonos iszkasto kwarco, kaip suko, surenka aukso kelių tukstancijų doliarų wertės. Kastynėse tose dirba nuo 38 metų; dabar pri kasta gysla yra ant 950 pėdų giliai. Kastynės tos yra sawaszcia palaikejų senatoriaus Chaffee, kurie jas parsamdė New Yorko kapitalistų kompanijai.

Namai ant 50 lubu.

New Yorke, susitwėre draugystė, kuri rengiasi statyti namus ant 50 lubų, kuriuose parengs sawo didelę pardawinyzciją. Planas padirbo architektas Sage. Namai tie bus 700 pėdų augšti, pamatai 50 pėdų įkasti į žemę, kaszuos gi 15 milijonų doliarų. Kam Amerikos miestuose stato teip augstus namus, turbūt, ir pats jų statytojai to nežino; toki augšti namai ne atsižymi gražumu, todėl ne tikt ne puoszia miestų, bet prieszingai, jų gražumą gadina. Ruimo Amerikos miestuose yra gana: jie panaszus ne jau į koki nors Wokietijos arba Prancuzijos kaimą, bet greičiaus į Lietuwes kaimus iszdalinčius į atskyras kolonijas. Tiek jau tuszčių laukų yra Amerikos miestuose, kaip ir tulose Lietuwes kaimuose.

Sugruwo namai.

Mieste Watertown, S. D. sugriwo dideli Mulholando namai, kuriuose apaczioj tilpo sariusas Bergo & Olseno. Kada tie namai griuwo, saluone buvo diktai žmoniu, kurie atkako į miestą isz aplinkinių kaimų, norėdami padurėti ant parodymų atkakus cirko Ringlingo. Isz pogriuwesiu isztraukė keletą baisiai sumankyty, bet turbūt, yra po jais dar užmuszti ir drucziai apkulti.

Žemes drebejimai.

OAXACA, MEX. Sautė czia ir aplinkinėse smarkios, audros, dehesų praplyszimai ir žemės drebejimai. Rando paskirta komisija, isziustu į miestą Tehuantepec, pranasza, kad ilgai besitrukianti czia žemės drebejimai daugias pridirbo blėdies, negu isz syk tiekjo. Miestas tasai, turintis apie 15000 gywentojų, likosi bewiek su wisu iszaukytas, wisos triobos sugriautos. Gywentojai isziskraustė ant lauko. Drebejimai žemės wienok dar nepasilioję. Į wakarų nuo Tehuantepec pasidarė naujas ugnakalnis.

Nupole isz dangaus degantys aspkritys.

LARNED, KANS. Apie 11 wal. wakare, ties Larned, ant dangaus pasirodė lekiantis nuo sziaurių degantis aspkritis; ulyczios teip nuszwito, kaip diena. Wichitoj, 100 mylių į rytus nuo czia, matė tą patį aspreizskimą. Truko jis į dalis su dideliu bildejimu. Farmeris, kuris waziawo isz miesto namon, ir buvo 2 myli nuo Larned, likosi smarkaus oro sudrebejimo nuo wežimo numestas; arklį gi parmuszė ant žemės.

Audros.

LINCOLN, ILL. Pereitos sanwailės petnyczioj, sautė czia baisi audra, kuri, ypacz pietinėj dalij Logan County, labai daug pridirbo blėdies. Boproczių namai likosi pagadyti, ant jų farmos wėtra sugriowė klouga, kuriame tą kart buvo 26 žmonės. Keturi waikai likosi užmuszti; suzeistų gi yra daugias. Užweiztojas farmos likosi mirtinai sudaužytas. Audros pridirbo daug blėdies Louisvillėj, Ky, English, Ind., New Albany ir Irwington, Ky., Indianapolis, Ind. Mintoj Ind., Oskalossa, Ind. Ottumwoj Ia, Lincoln, Nebr. Sedali, Mo. ir kitose wietose.

LAGRANGE, IND. Sautė czia smarkios wėtros ir perkunių, kurios daug pridirbo blėdies po wisas aplinkines; sugriowė daug triobų, sulauzė ir iszwartė daugybę medžių. Jauną merginą, Fenter, kuri, užkilus wėtrai, buvo augstutuniame kambaryj namų ant farmos, wėtra pagriebė ir neszė apie pusę mylios per orą, apie 100 pėdų augštai. Wisos triobos tos farmos likosi sugriautos; merginą gi paskui wėjas palen-

gwa nuleido ant žemės teip, kad ji neturi nėjokių užgawimų.

CINCINNATI, OH. Sautė czia smarki audra ir wėtra, kuri miestą ir aplinkinę daug pridirbo blėdies. Mieste Columbus wėtra nuneszė stogą geležinkelio stacijos, Spencersvillėj sugriowė wieną bažnyczią. Laukuose jawai teipogi daug nukentė.

CHAMPAIN, ILL. Laikie audros trenkė perkuuas į wieną triobą "University of Illinois" ir uždegė. Wienas sargas likosi czia perkuno užmusztas.

Ekspliozijos.

WINDSOR LOCKS, ONT. Parako krautuweį Harard Powder Co. Harardvillėj, atsitiko smarki parako explizija. Trys žmogystos likosi užmusztos; yra diktai ir suzeistų. Wisa krautuwė trioba iszlakstė į wisus krasztus; daugelis aplinkinių triobų likosi pagadyty.

HAZLETVILLE, CON. 17 d. szio mėnesio iszlėkė į padanges parako dirbtuwė. Prie to 3 žmonės ir du arkliai likosi užmuszti. Expliozija buvo teip smarki, kad sudrebėję žemė per 6 mylias į wisus krasztus.

Arbato prekejai, pabugę rengiamos naujos muitų tarifar, kuri uždeda didelius muitus ant atgabamos į Ameriką arbatos, skubina jos tiek priwežti, idant užtektų ant ilgo laiko. Tukstantų tonų jau atgabeno isz Chiniečių kraszo ir isz Japonijos, o 12 milijonų swarų yra ant jurių, kuriuos weža į Tacomą. Atgabeno teipogi daug arbatos per Kanadą.

OTTAWA, ILL. 240 mokintinių, baigiančių moksłsines, persiskirdami, norėjo nuimti sawo fotografizskus pawelskus. Dėlto ant moksłsines kiemo buvo parengta platforma, ant kurios susirinko mokintiniai. Paramai wienok ne iszlakė, platforma į griuwo ir wisi mokintiniai nupole 18 pėdų žemyn, prie ko daugelis likosi gana sunkiai apkulti.

BLACK RIVER FALLS, Wis. Laikie cirko parados ant ulyczios, ant wienų namų balkono susirinko apie 20 žmonių prisizurėti paradi; pamatai balkono neiszlakė ir jisi su wisais ant jo susirinkusiais nupolė ant ulyczios. Prie to diktai žmoniu, daugiasiai waikų, likosi apkulti.

ST. LOUIS, MO. Apwito waziuwo ant omibuzos, kuriame daugelis žmonių keliawo ant westuwų. Prie to 25 žmonės likosi sunkiai apkulti.

CASCARETS sudrutina kepenis, inkstus ir plia. Niekad neskauda. 10c.

Isz darbo lauko.

PHILADELPHIA. Apie 100 lenkizskų darbinijų, dirbančių cukraus dirbtuwėse Harrisono ir Spreacklo, pakėlė sztraiką. Reikalauja jie pakėlymo užmokesnio iki 30c., taigi tiek, kiek gauna czia dirbant negrai darbinijai. Metai atgal, kada negrai reikalawo pakėlymo užmokesnio nuo 25c. ant 30c. už walandą dabo, ir ant iszkariawimo to užmokesnio pakėlė sztraiką, lenkai pasisiulė dirbti po 13c. ant walandos; žinoma, dirbtuwę sawinkai, reikalaudami darbinijų, noriai ant jų iszlygų sutiko. Kada paskui sztraikuojanti negrai susitakė su dirbtuwės sawinkais, kurie jų užmokesnį pakėlė iki 30c., lenkai dirbo pasigandėdami 13c. už walandą darbo. Dėlto tai dabar jie ir pakėlė sztraiką, bet nieko ne pelnė, kadangi teip darbdawiai, kaip ir juodieje darbinijai, kuriems jie stengėsi kelį užkirsti, dar jų reikalawimą iszjuokė. Czia mat lenkus darbinijų teisingai pasiekė baumė: stabdė jie stengiamasi pagerinti sawo buwį negrams, tuom tarpu pats įpuolė į nelaimę.

BUFFALO, N. Y. 5000 darbinijų neturinczių darbo susirinko ant kertės Waldon ir Lanthrop str., ir reikalawo nuo kontraktorių "Buffalo Traction Co." darbo, idant galėtu suteikti mišist sawo wargstanczioms szejmynoms, bet czia mažai jų patilpo. Toliaus

nutraukė priesz miesto biurą. Policija pulk sustabdė ir daleido eiti pas bulmistą tik iszrinktam komitetui. Bulmistras klausė jų skundų, ramino, kad neužigio ateis geresni laikai, žadėjo pradėti wieszus darbus, prie kurių diktai darbinijų galės sau darbą rasti. Tokiais wienok pažadėjimai ne galima alkanų papenėti. Ir kituose miesto krasztuose buvo be darbo žsanczių darbinijų susirinkimai.

MARKQUETTE, ILL. Sudarbai pas mus eina prastai: dirba wos po pusantros dienos ant sanwailės. Todėl darbinijai teip mažai uždriba, kad neuženka ant užmokesnio rands ir už boardą. Mes iki sziol mokėjome už boardą po \$3.50, ant mėnesio, bet kad dabar sunku su uždribu, todėl sutarėm numazinti tą mokesnį ant 50c. Jeigu gaspadinės ant nesutiks, tai pasirengėme sztraiką pakelti, taigi atsitraukė nuo gaspadinių, parsisamyti kambarį ir gywenti wieniams, be gaspadinių.

J. Wenslowas,

Pereitą sanwailę, Suwienytose Wieszpatystėse ir Kanadoj buvo 234 nusibankrutinimai, ant 42 mažias, negu tą paczią sanwailę pereitų metų. Duno agentura pranasza apie tolesnį, nors palengwą gerinimasi darbo sanlygų. Bankų operacijos buvo ant 24,2% didesnės, negu tą paczią sanwailę pereitų metų; Suwienytose Wieszpatystėse buvo jos didesnės tikt ant 1,2%; Chicagoj gi jos mažesnės ant 5,6% negu tą paczią sanwailę pereitų metų.

Darbai wisokiose geležies ir plieno dirbtuwėse pradeda gerinti; kaip kur pradeda dirbti iki sziol stowėjusiose dirbtuwėse. Hovelacke ilgai isztowėjusios be darbo dirbtuwės pradeda dirbti. Tas pats atsitiko su dirbtuwėmis Post Orano ir Pittstone. Phoenixvillėj dirba dabar dieną ir nakty; tas pats yra ir liiejnycziose Marylande.

Ant darbo lauko, kaip tulose iszdirbystės dalyse rods žinias, wis yra pagerėjimas, bet ten, kur reikia daugiasiai darbinijų, pagerėjimo nėra. Geležies ir plieno dirbtuwėse ne matyt didelio pagerėjimo. Prekės wisai sumažėjo. Medwilsnės dirbtuwės neiszkubina sa darbu, kadangi jos laukia, kada galutiniai nauja murti tarifa liks užgirta.

FLAT LICK, KY. Sztraikas kalnakasių Jellico distrikto iszsiplatio ir ant kitų kastynių. Sztraikuoja czia 2500 žmonių ir nėra wilties, idant sztraikas galėtų greitai pasibaigti. Wargas tarp darbinijų yra labai didelis.

NEW YORK. Sztraikas siuwėjų pasibaigė. Czia sztraikieriai, eidami isz wien, laimėjo. Kontraktoriai susirinko po nr. 112 Clinton str., ir nusprendė priimti iszlygas, kokių reikalawo siuwėjų organizacijos.

MINNEAPOLIS, MIN. Dirbtuwės Chicago, Milwaukee & St. Paul geležinkelio, kuriose nuo Lapkriczio tik kaip kokiose dalyse dirbo, pradeda dirbti dabar wisose. Patilps czia apie 600 naujų darbinijų.

JOLIET, ILL. Wisose akmenų skaldinycziose Joliet aspkriczio su wisu pasiliowė darbai; sawinkai skaldinyczy, ne galėdami susitakyti su darbinijais, su wisų su uždardė. Yra czia 27 skaldinyczios.

PITTSBURG, PA. Darbinijai cinkinės blėdės dirbtuwę rengia sztraiką: tuom nori mat priversiti darbdawius pakelti užmokesnį už darbą. Darbinijų dirba tose dirbtuwėse 8000.

LEBANON, IND. Darbinijai Chicago Southwestern geležinkelio dirbtuwų paliowė dirbė todėl, kad kompanija nuo szeszių mėnesių neužmokėjo jiems uždardbo.

ISHPEMING, MICH. Kastynėse "Lake Superior Iron Co." sumažino darbą; kaip kokios jų dalys likosi su wisu uždarytos.

NEW YORK. 5000 muringųjų paliowė dirbė; nori jie iszderėti geresnes darbo sanlygas.

Darbinijai Wokietijoj.

Darbinijų užweizda Wokietijoj apgarsino žinias, apie skait-

lių darbo jeszkanecių. Isz jų žinių matyt, jog szį metų mažias buvo neturinczių darbo Gegužio mėnesį negu pereitą metą. 22 wietose szį metų mažias buvo neturinczių darbo, 15 gi wietų buvo jų daugias. Pasimažino skaitlius darbinijų be darbo žsanczių: Berlyne, Hall'j, Hanovere, Essene, Wiesbadene, Darmstadte, Strasburge, Heideberge, Freiburge, Schopfheime, Karlsruheje, Mannheime, Konstancijoj, Esslingene, Heilbrome Ulme, Norimbergoj, Monachijoj. Pasidaugino gi jų skaitlius: Poznaniuje, Eiksdofo, Hamburge (czia, pakėlus sztraiką portų darbinikams, suwaziawo daug darbinijų isz kitų krasztų); Quedlinburge, Erfurte, Geroj, Frankfurte ant Maino, Kaiserslautene; Latre, Pforzheime, Stuttgarte, Kannstatte, Goerpingene, Fuite, Augsburgu. Gegužio mėnesį pereitų metų darbinijų užweizdos biurose isz wisu buvo užmelduota 18246 reikalawimų darbinijų, jeszkanecių gi darbo buvo 23794. Gegužio mėnesį szį metų wietų buvo 22628, darbinijų gi jeszkanecių darbo 27097. Taigi pereitą metą ant szimto liuosų wietų iszapuolė 130,4 darbo jeszkanecių, szį metą gi, ant tiek jau wietų, iszapuola tikt 119,8 jeszkanecių darbo darbinijų.

ISZ Lietuwizsku dirwu AMERIKO.

Kodėl mes dorizskai puolame žemyn?

Ne wienas skaitydamas laikrasziuos, daugias juose randa apraszymų peiktinų musų brolių pasiėlgimų negu pagirtinų; isz skilezių musų laikraszių matome, kad daugelis szaliansi nuo Szwento tikėjimo, jį peikia. Kas do priežastys yra tokio lindno terp mus aspreizskimo?

Kaip paweikslingas, geras, tikrai karszizskios pasielgimas ne wienas abejojantį patrukai, teip wėl peiktinas, bjaurus, ypacz apszwiesiesnio, dauguma, ypacz gi drosesnį, papiktina. Žmonės labiasiai piktinasi kunigų darbais, nors, žinoma, ne wisada teisingai, kadangi mažai terp skilebių Diewo mokslo atsiranda Judosij, kurie ant to wardo tikrai uždriba. Bet jeigu wienok tasai Judosizus apgawina ir papiktina wargdienius, tai tie, syki prigauti, ne nori paskui tikėti ir kitiems, teisingiems. Todėl lengwias yra pertikrinti ir atwersti prie tikėjimo ir ant dorizsko kelio stabmeldžius ir atskalusius darodymu tikrybės mokslo Christaus, ne kaip papiktintus biurių kunigų pasiėlgimu. Jeigu kunigas, renkantis pinigų ant bažnyczios, jeigu paskirtas į skilebių Diewo mokslo sawo bjaurias darbas ušipelnio ant iszkekimo ir pats pasilieka už bažnyčios durų, tai kogi daugias laukti nuo silpnų ir menkai apszwiesių wargdienių, jeigu nepasipiktinimo? Tikrai sakant, lietuwiai ir teip pasirodo dar gana stipriais tikėjime ir dorioje, kadangi wisgi didelis skaitlius prie jų pasilieka. Neapszwiesti žmonės ne gal greit wisą suprasti, todėl ir jieszko, ne tiek pamokinimo žodžių, kuriuos ne wisada prideranciazai suprantą, kiek gerų dorizskų pawelskų; pawelskas geriaus patruks už karszizsausius žodžius. Nėra todėl didelės nuostebos, jeigu žmonės bijosi ir nenori pasitikėti kunigams, ne nori duoti pinigų ant bažnyczios nepuotikrinę apie tikrą gerą, pawelskingą sawo dwasiszkų wadowų pasiėlgimą, kadangi jau ne wieną kartą likosi prigautais. Isz to matyt, kaip reikalingas yra wisame geras pasiėlgimas dwasiszkų? Wisai pamokalsi apie Diewo žodį nuėina ant wėjo be gero pawelsko. Daugias žmonių galima atwersti ant teiaybės kelio geru pasiėlgimu ne kaip karszizsausius žodžiais be tokio pawelsko. Nėra kiti įngiao ant patruakimo lietuwų į tikrą wienybę, melą Diewo ir artymo, kaip tik rodant wisams wisuomet gerą ir mielaszirdingą szirdį; keiksmiais ir niekinimais to nepadarysi. Anot Szwento Prancisz-

kaus Salezijo: "daugias pri-gaudys musų su laszu medaus, ne kaip su gorcziumi uksuso". Kaip drutas tikėjimas, tikra meilė Diewo ir artymo risza wias į wienybę, teip asztrus ir smarkus žodžiai ardo wienybę ir užkietina ir suerzina prieszus. Kolik neatsiras daugias dorybės, lip-szumo, broliszkos meilės terpmų brolių lietuwų, tolaik ne galime tikėti sulaukti tikros wienybės.

Isz Brockton, Mass.

Lietuwų Brocktone yra apie 300, bet truksta jiems tautiszko supratimo. Apie pakėlymą lietuwų wardo, apie pagerinimą sawo buwio, apie pakėlymą apszwietimo nieks czia nesirupina. Labiasiai juos slogina didelis sulenkėjimas; pakol jie ne liaus su lenkais sėb-rawę, nieko gero ne galima laukti. Gal lenkai neturėtų tokios įtekmės, jeigu terp lietuwų atdos biurose isz wisu buvo užmelduota 18246 reikalawimų darbinijų, jeszkanecių gi darbo buvo 23794. Gegužio mėnesį szį metų wietų buvo 22628, darbinijų gi jeszkanecių darbo 27097. Taigi pereitą metą ant szimto liuosų wietų iszapuolė 130,4 darbo jeszkanecių, szį metą gi, ant tiek jau wietų, iszapuola tikt 119,8 jeszkanecių darbo darbinijų.

ISZ Lietuwizsku dirwu AMERIKO.

Kodėl mes dorizskai puolame žemyn?

Ne wienas skaitydamas laikrasziuos, daugias juose randa apraszymų peiktinų musų brolių pasiėlgimų negu pagirtinų; isz skilezių musų laikraszių matome, kad daugelis szaliansi nuo Szwento tikėjimo, jį peikia. Kas do priežastys yra tokio lindno terp mus aspreizskimo?

Isz Seranton, Pa.

Kaip skaitytojai "Lietuwos" žino, 9 d. Szijos, mes turėjome lietuwizskos parapijos pikniką. Ant riakimo pinigų ir pardawinėmo tikielų aprinkome kasieriumi Joną Raulinaitį. Jis pats ėmė pinigų už tikielus, isz ko surinko \$40,75; pinigų tu wienok ne atidawė, tik iszdumė su jais ir paskui paraszė sawo pusbroliui isz Brooklyno. Serantone jis daugybę žmonių prigawo, teip: už boardą kaitas \$55, kitam iszneszės \$10, kitam \$5, ketwirtam \$25, penktam \$18; parapijos gi pinigų paszlowė \$40,75. Tasai wagi-lus paeina isz Wilniaus gub., Traku pawieczio, Staliskizskų parapijos; augalotas, ant deszinio weido turi apgawę, 28 metų amžiaus, szeszi metai Amerikoj. "Vienybė" patilpo kelios jo korespondencijos. Tegul todėl kiekawienas nuo jo apsisaugos, o jeigu kas jį pažintu, praszau man praneszti, už ką bus užmokėta \$5, o gal ir daugias. Mano antraszas yra sziktos:

ZYWAK, 187 Wilber str. Seranton, Pa.

Klaidos pataisymas.

Apraszdami apie pamestą waiką, kokį rado Wileksbarre lietuwizskoj bažnyczioj, mes padawėme, pagal "Vienybę", kad prie to waiko rado nepratusia ranka rasytą rasztelį lietuwizskoj kalboj ir buk tame raszte buwio paraszta, kad kunigas gali daryti su tuom waiku, ką jis nori.

Dabar wienok prabaszczius tos bažnyczios, kun. Szedwidis, laikrasz-cziuose "Rytė" ir "Garsė" patalpi-no paaiszkinimą, kad "Vienybė" žinia buvo neteisinga: rasztelis rastas prie waiko buwo ne lietuwizskai tik anglizskai rasytas, ant popieros iszplėsztos, matomai, isz anglizskos maldaknigės ir joje ne buwo rasytas, kad kunigas gali su juom daryti, ką nori, tik tilpo czia praszymas, idant atiduotu jį į pamestų waikų namus, kadangi motina sawo namų ne turint.

Paszwentinimas kampinio akmens Lietuwizskos bažnyczios, West-villėj, Ill.

Westvilles lietuwiai jau pradėjo statyti sawo bažnyczią. Turime mes jau ir sawo prabaszczų, kunigą Masaitį. Pamatai naujos lietuwizskos bažnyczios jau yra muryjami ir ateinanczių nedėlioj, taigi 27 d. Szijos, atsibus paszwentinimas kampinio akmens musų bažnyczios; ant jų iszkil-mių užprasome wisus aplinkinius lietuwius.

KOMITETAS.

Nubaustas "Saulės" iszleistojas.

"Vienybė" pranasza, kad Philadelphijos sudas iszdawė jau sawo nusprendimą, kaslink budo nubaudimo "Saulės" iszleistojo. Nusprendimu tuom p. Baczkaukas liekasi nubaustas ant uždokėjimo 100 dol. baumės ir sudo kasztų

La Grange, Ill. priemiestyje

Chicago, pereitą utarną, 22 Szijos, tapo geležinkelio trukio užmusztas lietuwys, Antanas Mikaloczas. Jisai dirbo ant geležinkelio karų prie iszkrowimo piekų isz karų prie taisymo geležinkelio ir per susikrėtimą trukio, nukrito po karu ir ant wietos tapo užmusztas. A. Mikaloczas turėjo 27 metus amžiaus, newedęs; paejo isz Kauno gub. Reseinių paw. Zasių kaimo, 6 metus gyweno Chicagoj. Pri-gulejo prie draugyszczių: Apweizdos Diewo ir Simano Daukanto, bet užstojus sunkiems laikams, neturėjo kuom užmokėti, per tai tapo isz draugyszczių iszbrauktu.

Kelionė prie sziaurinio žemės galo.

Garsus geografas, Andree, jau rengiasi wėl į kelionę prie sziaurinio žemės galo. Pereitą metą jam nepasisekė todėl, kad iszsi-stengė perwėliai. Kada wiskas dėl kelionės buwo parengia, užstoją prieszingi wėjai teip, kad balionas (orlarių) negalėjo sziaurinio žemės galo prisigriebti; dėl to prieszingų wėjų Andree nė ne bandė keliauti ir kelionę atidėjo ant szį metų. 24 d. Gegužio, Andree ir jo pagalbinikai, ant szwedizsko karizsko laivo, "Swenskund", atplaukė į Tremzoe, Norwegioj. Czia laukė aplankimo laivo "Virgo", ant kurio buvo daugias reikalingų dėl kelionės prietaisų. Nuo czia abudu laiwai iszplaukė prie Danizskų salų, kur buvo patasai orlarių; paskutinius laiwais, perkrowę wisas prietaisas, sugrižo atgal, "Swenskund" gi nuwezė wisą ekspediciją, taigi žmonis, reikalingas prietaisams ir walgi, ant salos Spitzbergen, kur palauks iki iszlekimui moksłin-ciaus. Andree tikisi, kad 20 d. Szijos jo orlarių bus parengtas dėl kelionės; kaip tik užkilis wėjas nuo pietų, isz to ketina ir pasinaudoti, taigi paleisti orlarių ir lėks į anuos nepažįstamus musų žemės krasztus, kuriuose dar žmogaus koja niekada nestowėjo. Sugrižę į Tremzoe, norwegizski žwejai pranasza, kad jie ant Ledinių jurių rado liuosus nuo ledų plotus (tą jurininkai isz labai toli gal matyti, kadangi tas atsimuszas ant oro). Andree iszkeliawo link smas isz Tremzoe, jis tiki, kad szį metą ne reiks jam ilgai laukti pietinių wėjų, su kurių pagelba galės sawo kelionę atlikti.

Prekė pinigų.

Ruskas rublis po.....53c.

Prusizskos markės po.....24c.

Prie kiekwiemo pinigų siuntinio reikia pridėti 25c ant paczo kasztu.

Pamėgink naują 28 valandų trukmę New York.

Nickel Plate geležinkelis yra dabar visų pripažintas už geriausią, ir nedėlio, 30 Gegužio, buvo įkurtas ties linijos naujo trukio tarp Chicago ir rytų. Trukiai puikiai įrengti, su miegojimo vagonais išvažiuoja iš Chicago kas dieną 10:35 ryto, 3:05 po pietų ir 10:15 vakaro. Ant trukių visų kelių yra tarnai, apdėtyti uniformose, kurie ant kiekvieno pareikalavimo patarnaus važiuojančiam. Trumpu laiku ir už pigią prekę galima ant šios linijos pasiekti visus rytinius miestus.

Apie geresnę informaciją atsiskaitę arba adresuokite į J. Y. Calahan, Generaliszką Agentą, 111 Adams Str. Chicago, Ill. Arba H. Thorne, C. P. & F. A., 111 Adams Str. Chicago, Ill.

Isz wisur.

Ant Kaukazo, upės Kuros klonij, užgimė neispauskaitytai dideli tvenimai. Upė pakilo netikėtai ir užliejo net miesto Tifliso dalį. Gyventojai, persigandę, griebėsi gelbėti savo turtus, gabeno juos ant augstutinių namų lubų. Wanduo užliejo kėlnores, turtus, ir apatinius gyvenimus, nunesz daugybę žieno, nami-nius padarus ir kitokius daiktus. Tvenai pridirbo daug blėdies ir miesto aplinkinėse: isznaikino laukus ir sodus. Jeigu lytus trauksis čia dar ilgai, tai tvenai gal buti dar didesni. Duszeto pawietij užtveno upė Aragwa, kuri teipogi daug pridirbo blėdies. Tvenai čia buva bewiek kas met; maskolizijos waldžios wienok nieko ne daro ant apsaugojimo žmonių nuo pawojaus. Čia apie tokius daiktus neturi laiko rūpintis, truksta jam pinigų, kadangi juos apwercia ant pasisamdymo snipukų ir statymo cerkwų ir ten, kur staciatikių nėra.

Neseniai, netoli Porto Uniao, Brazilijoje, indijončiai botokudai isz įspėjė wieno braziljono szeimyną. Susirinko apie 20 braziljonų ir ir leidosi wytiesi indijončiams. Prisiwijo juos nakty, apsiostojus ant nakwynės, padegė isz abiejų pusių jų budas ir i besigelbinčius nuo ugnies szaudė isz tolo; papuolusius gi i negus tiesiog iszskerdė. Tokiu budu 50 indijončių likosi iszpjautų. Nepaliko nė waikų, nė moterų. Wiena jauną, 16 metų indijonietę, paėmė su sawim, bet ir tą ant kelio nudurė, kadangi ji pailsusi negalėjo toliaus eiti. Dailų mat krikščioniziskos mės-lės paweiksła nuožmiems indijončiams parodo krikščioniziską braziljonų. Argi žingeidu, jeigu indijončiai ne griebia nuo tokių mokintojų krikščionizisko mokslo.

Kalkutta, Indijoje. Buwė čia žuorės drebėjimai daugiaus pridirbo blėdies, negu isz syk praneszė; plotai, per kuriuos traukėsi tasai drebėjimas, buwo daug didesni. Prowincijoj Assam pridirbo neispauskaitytai daug blėdies; čia nustojo gywasties 6000 su wirszum žmonių. Skillonge sugruwo wisos triobos. Sugruwo kalyns; čia likosi užmusztas ir jo užweizėtojas ir daug kalinių. Wietoj apstojimo prekėjų wisi urėdninkai, kareiwiai ir prekėjai likosi užmusztai, trioba sugruwota. Mieste Ganhats suskilo žemė ir ant uleyčių pasidarė gilus ir platus plysziai. Gywentojai, dėl tos nelaimės, nusprendė ne kelti nė jokių iszkilmų dienoje Anglijos karalienės sukaktuwų, bet pinigų ant to paskirtus apwerti ant suszelpimo nukentėjusių nuo žemės drebėjimo žmonių.

Wienoje kompanijoj, traukiančioj per Warsawą i Czenstochową ant atlaidų, atkako su motina 17 metų waikinas, Wszelak, wisas apžėlęs plaukais; kojos jo, pagal jų sudėjimą, panaszios labiaus i rankas, negu i kojas, taigi panaszios i beždžionkos kojas. Waikini waiszczioji sunku, bet užtai jis labai greitai įlipa i medį. Warsawos gydytojai siulė motinai didelį užmokėjimą, idant ji, sugrįžusi isz Czenstachows, atsiwetu sawo waiką i susirinkimą daktarų draugystės, bet ji ant to ne sutiko. Wszelak yra kurczias ir nebily.

Paryžiaus aplinkinėse siautė baisi wėtra. Kada užkilo wėtra, mieste Asniers buwo jomarkas. Čia daug medžių wėjas isz szakų iszrowė, nunesz stogą Coig neto dirbtuwės, kamiją sugruwė; explodawo garinis katilas, explodijos 5 žmonės likosi užmusztai, sužeistų yra 15. Isz wizu užmusztų pasirodė mieste 20 žmonių, apkultų giskaito i 90 žmonių. Jomarkinųjų budos, karuzelės, wiskas prapuolė nuo rinkos. Miestuose San Denis, Bezons ir Colombes wėtra teipogi daug prilirbo blėdies.

Mieste Malmoe, Szwedijoje, prapuolė wienas maiszas pacozi siuntinių, iszsiųstų isz Suwienų Wieszpatyszczų Sziaurinės Amerikos, dagiausiai jų buwo isz Chicago. Siuntinius tuos, 8 d. Gegužio, isz New Yorko paėmė Bremos laivas, "Saale", ir isz Bremos likosi iszsiųsti i Kopenhagą, nuo čia gr. ant szwedizsko laivo "Salthorn", likosi atgabenti i Malmoe. Čia tai ir wisas maiszas su siuntiniais prapuolė. Apart wisokių siuntinių, buwo jame 95 registruoti laiszkai.

Kuzneco pawietij, rytinėj Maskolijoj, iszdegė totorių apgywentas kaimas, Inderka. Wieuose namuose sudegė ir wiena moterizskė. Sudegė wisi gywentojų turtai; wieuose namuose gi ir 500 rublių pinigais. Ugnis teip greitai platinosi; kad apie gesinimą ne galėjo but nė kalbos: užgeso tik tasyk, kada ne buwo jau kaimo. Ant rytojaus iszdegė kaimas Naskaftim. Čia ugnis isznaikino 35 ukės.

Mieste Rio Janeiro policija suėmė 19 maskolizskų žydų už pardawinėją merginą. Suimtus gabeno ant salos i ten esantį kalinį; ant kelio žydai pradėjo kolyti braziljonus, kuom teip įpykino jurinikus juos wežancio laivo, kad tie iszstraukė peilius ir rewolwirus ir szoko ant žydų. Wienas žydas likosi nudurtas, keli gi yra sužeisti.

Wisa dalis su didžiausiomis pardawinyzioms miesto Aachen, wakarinėj Wokietijoj, iszdegė. Ugnis užgimė wilnų krautuwėjų ir greitai užėmė aplinkines pardawinyzias. Blėdį ugnies padarytą skaito ant 4 milijonų markių. Su wisu sudegė: audimo dirbtuwės Kohno & Satemano, gelumbės dirbtuwės Schneidero & Burghardo, werpinyzios Fingero & Schneidero ir dangelis wisokių pardawinyzių.

Sziaurinė Anglijos dalį ir Skotlandiją atlanke smarkios audros ir wėtros. Priemieszcziai Skotlandijos sostapilės, miesto Glasgow ir wisi aplinkiniai laukai yra wandens apsemti. Apie Liwerpoolį siautė teipogi didelės audros ir wėtros. Netoli Dublino wėtra užmetė ant uolų garlaivą "Susannah O' Kelly"; laivas susidaužė ir paskendo, o su juom prigėrė ir 10 žmonių.

Daugelyj wietų Prancuzijoj atsitiko kruwinos musztynės tarp prancuzų ir italijonų darbinijų, atkakusių ant darbų i Prancuziją. Musztynėse Baronine, netoli St. Louis, du prancuzai darbinijai likosi užmusztai, sužeistų isz abiejų pusių yra daug. Panaszios musztynės atsitiko i mieste Arles. Ant nedaleidimo musztynių i tuos krasztus likosi iszsiųsta kariauna.

Woorishofene, Bawarijoj, Wokietijoj, pasimirė garsus kunigas Kneip. Pagarsėjo jisai sawo gydymo budu, prie kurio ne wartoja nė jokių aptiekos waistų, bet tik szaltą wandenį. Gydytiesi pas jį keliawo žmonės isz wisy žemės krasztų, o tame ir isz Amerikos. Kunigas Kneip buwo jau ne jaunas, turėjo jis 75 metus.

Kaimą Kowitki, Kirsanowo pawietij, Tambowo gab., isznaikino ugnis. Iszdegė čia 165 ukės, su wisomis trioboms, padarais ir wisais gywentojų turtais. Sudegė daug jawų klėtyse. 165 szeimynos likosi be stogo, apsi-rėdymo; daugelis neturi nė mais-

Kastynėse netoli Zwikau, Saksų žemėj, Wokietijoj, atsitiko smarki garinio katilo explodija, kurios keturi darbinijai likosi užmusztai, o 8 sunkiai sužeisti. Nuo explodijos užsidegė szaftas, kuriame dirbo 200 darbinijų, bet pasisekė juos iszdegancios szaftos iszgabenti.

Ant Wokizskų jurių ir ant Britizsko kanalo (terp Anglijos ir Europos kietžemio) siautė baisi wėtra, kuri daug pikto padarė. Dewyni žwėjų laiwei isz miestelio Heyts, iszplaukę žwėjoti, paskendo, drauge su wisais žwėjais.

Upė Kur, ant Kaukazo, netikėtai užtveno ir užliejo aplinkines klonis. Wanduo pagriebė 16 maskolizskų kareiwų, kurie ir prigėrė.

Komitetas ant rinkimo aukų pastatymų paminklo Mickewyczui, Warsawoje, iki 1 d. Sėjos, surinko 48942 rublius.

Ant Baltizskų jurių, prie Finlandijos krasztų, užsidegė garlaivys "Surri". Isz 140 pasažierių, 6 sudegė.

Isz Karintijos, pietinėj Austrijoj, raso, kad ten oras labai szaltas ir pereitą sanwaite diktai pasnigo.

Roentgeno szwiesa.

Roentgeno szwiesa, arba kitaip wadinamus X spindulius, stengiasi pritaikyti ir iszbandyti ne tik prie gydymo ligonių, ne tik ant nuimėjimo pawiekslų pakawotų daiktų, bet ir dėl kitokių mierių. Kas yra isztikro ta nematoma szwiesa, nežinia; tirinėjimas jos wienok juo toliaus, juo naujas parodo jos ypatybes. Prancuzizskas mokslinecius, iszradėjas budo dirbimo deimantų, Moisson, darė su ta szwiesa bandawones ant deimantų ir persitirino, kad su ja galima geriausiai atskirti tikrus nuo ne tikrų deimentus. Persitirino, kad deimantas liuosai perleidžia X spindulius, jų ne užlaiko, fotografuojant nepalieka nė jokio ženklų, taigi tikrų deimantų negalima su pagelbos tos szwiesos nufotografuoti; ne tikri gi deimantai tą szwiesą sulaiko, todėl nuo tokių atsimusza jų fotografija. Toliesni wienok Moissono tirinėjimai parodė, kad Roentgeno szwiesa ne tinka dėl tokių bandawonių su deimantais, kadangi po jos įtekme deimantas pagenda, pawirszius jo užsidengia grafitu (akmuo, isz kurio daro piesztuwus) arba kitaip sakant, ta szwiesa pawercia deimantą i tą, isz ko jis yra pasidaręs. Nors rodosi, kad tie X szwiesos spinduliai ne turi szilumos, bet jie isztikro teip perkeicia deimantą, kaip karsztis 35000 pagal Celeiaus termometrą. Po įtekme X spindulių ne tik pawirszius deimanto persikeicia i grafitą, bet ir widury, kur teipogi matyt dryžiai persikeitusios medegos. Ant to pasirėmę, p. Moisson sprendžia, kad deimantas ne wienodos kunas, kaip iki sziol tikėjo, bet jis susideda isz wisokeropų sudėtinųjų, isz kurių wieni, po įtekme X spindulių persikeicia, kiti gi ne. Tasai isztirimas palengwius Moissonui deimantų dirbimą, kaip jis sykį suseks, isz ko jie isz tikro susideda.

Praneszimai.

Chicago, Dr-TE S. DAUKANTO, ant sawo paskutinio susirinkimo, nutarė laikyti kas mėnu wieną sykį praneszymus, tai yra subatwakariais po 15 dienai kiekweno mėnesio. Pirminis toks praneszimas bus sziaudien, subatos wakare, pusiau asztuntą walanda, wirsztutinėje parapijos salėje. Ant praneszymų bus prakalbos ir kiti naudingi pamokinimai. Deltogai szirdingai užkwiecia wius lietuwius ir lietuwaites ku skaitlingiausiai susiriki.

Su guod. Dr-TE S. DAUKANTO.

Padekawone.

Stuoczių szirdingiausi padekawon guod. Kun. Kaupai, isz Scranton, Pa., kuris paaukawo man pawergusiam \$3, teipogi ir jo parapijonams, kurie bažnyčioje sudejo \$10.00. Teipogi guod, kun. Zindžius paaukawo \$5.00, o jo parapijonai \$6.00. Už ką tegul jiems Geriausis Dieuwas užmoka.

Su guod. A. Reklis.

GEOGRAFIJA

ARBA

MOKSLAS APIE ŽEME.

I DALIS.

Pagal prof. Archibaldą Geikie ir kitus.

(Tąsa).

Upė plauja krasztus ir dugną sawo lovio ir tokiu budu pati gilina ir platina sau ruimą, nors bėgtu per kiečiausią uolą, arba ir per minkszą žemę, gabena ji daugybę dumblo, pieskos, akmenacių paimtų nuo kietžemių. Gletczera atlieka tą patį darbą, tik kitokiu budu.

Akmens, patekę i upę, nupuola ant jos dugno, kur wandens tekėdami stumia juos vis tolyn. Dumbblas patekęs i upę kybo wandenyj, kurisai nesza ji su sawim. Gletczera, nors susideda isz kieto ledo, užkemsza visų klonį, visus jos iszsiwiniawimus, nors vis pasilieka kietais ir trapiais. Akmens ir dumbblas, nupuolę ant jų pawirsziaus, užsilaiko ir jis juos nugabena i apaciją drauge su visa masa slenkančio gletczero. Akmens tie ant, gletczero pawirsziaus, padaro kaipi pylimus ir sienas isz akmenų sudėtas; tuos pylimus wadina *morenomis*. Tankiai gletczeras truksta ir ant jo pawirsziaus pasidaro gilus plysziai, i kuriuos sukrinta daug žemės, akmenų, uolų skeliaudrų nuplesztų nuo klonies krasztų. Tokiu budu daugelis medegų patenka i gletczero widurį ir su juom nusileidžia i klonį. Daugeis tokių didelių akmenų nupuola i tarpus tarp gletczero ir klonies krasztų.

Akmens ir kruopuotės pieskos ir žvyras, atsiradę tarp ledo ir uolos, ties kurią gletczeras slenka, iszrėzo uolą ir tokiu budu isz palengwo vis labiaus ją lygina. Jeigu pažiuresite i klonį, isz kuriuos gletczeras iszynko, persitirinsite, kad uolos jos krasztų likosi iszrėzytos asztriomis briawnomis akmenų ir pieskos kruopelėmis.

Suprantate dabar, kodėl upė tekanti isz gletczero turi drumstą wandenį. Apacijoj ir krasztuose gletczero yra akmens, kurie rėzo uolą po jais esancią; todėl darosi isz smulkių nurėztų uolos dalėlių daug dumblo, kuri nesza tekanti po gletczero upelį, iszsiagauna per jo galą ir suteikia tokį drumstą wandenį prasidedanciai čia upei.

Gletczera ne tik pramusza sau kelią tarp uolų, bet gabena i klonis didelius szmotus uolų, akmenų, žemės. Tuom keliu akmens triobų didumo gal but nugabenti nuo kalnų i klonis ir tai labai toli nuo tos wietos, nuo kur jie ant gletczero pawirsziaus nusirito; nusileidę žemyn, ledas suritsta ir ant jo surinkti akmens liekasi po klonis iszbarstyti. Tukstanczius centnerių akmenų ir dumblo gletczera nuo kalnų sugabena i apacijos klonis.

Didžiausi gletczera buva sziauriuose už polarizsko rato, prie polių. Visa Sziaurinė Grenlandija uždengta yra wieno didelio gletczero; nuo kurio traukiasi placzios al-kunės i visas aplinkines klonis, net ir i jures. Kaip tik gletczeras įeina i jures, nulužta nuo jo labai dideli ledo szmotai, kurie plaukia paskui jūrems, kaipi dideli *ledo kalnai*. Tuose krasztuose, prie polių, gletczera teip dideli, kad nuo jų nusiklę lediniai kalnai tankiai ant kelių szimčių pėdų iszkyla augszciaus jurių wandenų pawirsziaus. Dalis wienok iszkilus augszciaus wandens pawirsziaus yra daug mažesnė, po wandenių paprastai tą ledinių kalnų yra 9—10 syk daugiaus; taigi, jeigu ledinis kalnas iszkilęs ant kelių szimčių nuo wandens pawirsziaus, tai po wandenių nusileidžia ant kelių tukstanczių pėdų giliai. Apie tai galite pats persitirinti, imęte ledo szmotėlį i stiklą wandens pripiltą. Giliai nugrimzdę i jurių wandenis, lediniai kalnai plaukinėja wėjo arba jurių tekėjimų neszjojami teip ilgai, kolai jie nesutirps; kaip kada jie nuplaukia labai toli nuo gletczero, nuo kurio likosi nuskelti.

Sziaudien isztyrė, kad gletczera kitąsyk buwo beveik ant viso sziaurinio musų žemės puskulkio, nes uolos čia esancios yra teip jau surėzytos ir nugalasos, kaip ir tos, kurios sziaudien yra gletczerų užimtuose krasztuose, o dideli ir mazi akmens ir uolų szmotai gletczerų iszmetyti po labai didelius plotus. Visoj Sziaurinėj Europoj, o tame ir musų krasztuose sugabenti laukuose akmens; teipogi Kanadoj, Sziaurinėj Amerikoj yra ženklų, kad čia lygumų plotus seniai uždengė gletczera. Taigi dabar žinote, isz kur atsirado, kas sugabeno tokią daugybę nulygintų akmenų, kokius ardami žemę atrandate sawo tėvynėj.

Sniegas wienok ir už rubežių plotų amžino sniego atlieka sau paskirtą darbą, kaip kada žmonėms naudinga, kaip kada wodinga. Žiemą uždengia laukus, pievas, dirvas, uolas ir tokiu budu teip augmenis laukų, kaip ir uolas saugoja nuo piktos szalczio įtekmes. Per umą sniego tirpimą, upės ant syk sugriebia per daug wandens ir užtvysta. Ant kalnų, ypac gi stacziuose wietose, nuo sniego pasidarė dideli grumuliai, kurie su neispauskytu greittumu ridsamiesi žemyn, tankiai užberia klonis, pagriebia ir nesza cziels kaimus su triobomis, žmonėmis ir gyvuliais. Tokius viską naikinanczius sniego grumulius wadina *lavinomis*.

Oceanai ir jures.

Paskirstymas wandenų ir kietžemių. Jurių ypatybės.

Mes gyvename ant kietžemio, todėl pažįstame visus jo pavidalus, kaip antai: lygumas, klonis, kalvas, kalnus, kietžemio liežiuvius ir t.t. Mums rodosi, kad kietžemiai užima didesnę žemės pawirsziaus dalį. Daugeis lietuwų gal niekada ne matė didesnių wandenų kaip upės ir azera. Jeigu, paweikslan, butumėte Anglijoj, tai eidami i koki nors jos krasztą, vis tiek i katrą, wisi ant galo prieitumėte dideli, kurio galo ne matyt, wandens pawirszio. Ant laivo galite apkeliauti aplink visą Angliją, taigi persitirinate, kad ji isz visų krasztų yra wandenų aplieta. Tokia isz visų krasztų wandenų aplieta kietžemio dalis wadinasi *sala*.

Daleiskite dabar, kad wieton keliauti aplink Angliją, ant gero garlaivio galima atlikti i kelias dienas, plaukiate vis i vakarus. Turite nuplaukti apie 3000 viorstų iki patinkate vėl kietžemi; jeigu plauktumėte ne i vakarus nuo Anglijos, bet i pietus, tai galėtumėte plaukti

per isztisus mėnesius, nepatikdami niekur ant sawo kelio kietžemio, pakol nepriplauktumėte ledo uždengtų jurių, prie pietinio poliiaus krasztų. Tokiu budu galėtumėte persitirinti, kaip didelius plotus užima jures.

Persitirino, kad oceanai ir jures užima trisysk didesnius plotus negu kietžemiai. Tą isztyrė žmonės apkeliaudami žemę i visus jos krasztus.

Žiurėdami i žemlapį persitirinate, kad wandenų pawirszius yra didesnis už kietžemių pawirszio, bet apart to, galite čia užtėmyti, kaip tie kietžemiai ir wandens iszsi-skirstę ant viso žemės pawirsziaus.

Tėmydami toliaus žemlapį vis žemės pawirsziaus matote, kad visi jurių wandens jungiasi wien su kitu, taigi kad isz wienų jurių galite įplaukti ant laivo i kitas, wienok kietžemiai, iszmetyti ant to didelio wandenų ploto, dalina ji i atskiras dalis: didesnis dalsys wadinasi *oceanais*, mažesnis *juremis*, *jurių kojomis*, *jurių sruogomis*, taigi jurių dalimis kietžemių isz abiejų pusių suspaustomis, jungiančiomis dvi jures siauru kaip upę wandens diržu.

Jurės, kietžemių isz visų pusių apskrietos, tik siauromis wandens sruogomis besijungiančios su oceanais, wadinasi *widuržeminėmis juremis*, kaip antai: Viduržeminės, Baltizskos, Juodosios, Raudonosios. Jurės esancios priekietžemių krasztų wadinasi *krasztinėmis* ir tas nuo oceanų atidalina arba salos (kaip antai Wokizskas arba Sziaurines jures nuo Atlantiko atidalina Anglija) arba buva ir visai neatidalytos, teip, kaipi kad butų tik oceano įsigrauzimas i kietžemio krasztą, tokios kaip antai jures arba oceano kojios, Biskajizska, Gwinėjizska, Bengalizska ir t. t.)

Mažos jurių kojios, arba įsigrauzimai jų i kietžemį, uždengtos nuo smarkių wėjų, wadinasi *portais gantieskais*; *portais gi padirblais* wadina tuos, kurie nuo wėjų yra uždengti žmonių nupiltais pylimais.

Žiurėdami toliaus i žemlapį, matote, kad ant sziaurinio žemės puskulkio arba puskamuolio didesnė kietžemių dalis negu ant pietinio. Jeigu atkreipsite žemlapį, arba dar geriaus globusą (apie jį paaiszkinsime toliaus) teip, idant jusų akys pultu ant pietinės Anglijos dalies, tai persitirinate, kad tasyk didesnė visų žemės pawirsziaus kietžemių dalis yra toj pusėj, i kurią žiurite, taigi, kad jusų akys mato didesnę visų kietžemių dalį; jeigu vėl atsuksite globusą teip, kad galėsite žiurėti i salą Naujos Zelandijos, tai pamatysite didesnę dalį visų wandenų ant žemės pawirsziaus. Taigi tokiu budu, Nauja Zelandija yra widurj teip wadinamo wandeninio žemės puskamuolio, Londonas gi widurj kietžeminio ir tasai jo padėjimas svarbiausiai atsiliepia ant jo prekstos; prekstoj jis užima pirmą wietą tarp visų musų žemės miestų. Taigi matote, kad musų žemės kamuolį galima padalinti, pagal paskyrstymą ant jo kietžemių ir wandenų, i du puskamuolius: wandeninį ir kietžeminį.

Paminėjome jau ne kartą apie jures. Sakėme jau, kad dregnumas musų oro paeina labiausiai nuo jurių; kad upės teka nuolatai i tuos wandenų surinkimus, i kuriuos gabena ir smulkias sutrupėjusių uolų dalis, kurias wandens nuplauja nuo kietžemių pawirsziaus. Reikia todėl arcziaus susipažinti su jurių ypatybėmis, kadangi jos svarbiai atsiliepia ant musų gyvenimo.

Reikia pirmiausiai pažinti, kaip iszrodo jures. Jeigu esate ant jurių kranto, tai jusų užpakalį yra kietžemiai su laukais, pievomis, kaimais, miestais, pryszakų gi dideli wandenų plotai, kurių galo negalite užmatyti; matote iki linijai, ties kurią rodosi, kad dangus susidurė su jurių pawirsziumi. Linija ta, kur lyg susiduria dangus su jūrems, wadinasi *horizontu*. Matote čia teipogi, kad jurių pawirszius nuolatai kruta. Nors, rodosi, nėra nė maziiausio wėjialio, bet jurių pawirszius vis raukiasi, garbinuojasi, arba wilyns kyla palengwa ir vėl nupuola; kitą kart vėl ritasi ilgos wilyns prie kranto ir čia atsimusza wiena po kitai; bet kaip tik užkilo wėjas, wilyns kyla ir lipa vis augstyn, kurios putodamos, uždamos daužosi i krasztus.

Jeigu jau stovint ant kranto oceanai ir jures rodosi teip galingos, tai jos dar galingesnės pasirodys buvant ant jų widurio. Iszplaukę ant jurių, atsiraste kaipi widurj didelio rato uždengto dideliu dangaus dangčiu. Arcziausias kietžemis bus ant kelių tukstanczių viorstų, gilumas, gi wandenų po laivu bus keli viorstai. Galite plaukti per dienas ir czielas sanvairės ir vis matysite tą patį wandenų plotą ir dangų.

Jurių wanduo ne toks kaip musų upės arba azeruose, jis suriai kartus. Jeigu szaltinių wandens laszą, paėmę ant stiklinės lentutės, duosite jam iszgaruoti, tai po iszgaravimu ant stiklo nepasiliks nėioko, nors jame yra tula dalsis mineralizskų sudėtinųjų, kurios ne gal iszgaruoti. Szaltinių wandens laszas wienok tu dalių turi teip mazi, kad pasilikusių po iszgaravimu wandens negalite ant stiklo užtėmyti. Padarykite tą patį su jurių wandens laszu, o po iszgaravimu wandens ant stiklo pasilikis baltos dulkės, i kurias žiurėdami per mikroskopą (padidinanti stiklą) persitirinsite, kad tos baltos dulkės yra tai kriztaliai paprastos druskos, su primaisimu trupuczio kriztaly gipso. Jeigu ant jų pasilikusių dulkų atsargiai pradėsite pusti už lupų, tai jos vėl pawirs i wandens laszą: druska paims dregnumą iszeinantį su jusų kwapu ir vėl sutirps. Tą patį pamatytumėte besimaudydami jūre; iszdižiuvus wandeniui, ant kuno pajustumėte ploną druskos plutą.

Visus ant žemės wandens plotus dalina i penkis oceanus, jures gi ir jų kojios yra tik dalimis oceanų. Oceanai tie yra szitie:

1) *Arktizskas oceanas*, kitaip *Sziaurinėsis Ledinėsis juremis* wadinamas, užima plotą apie 300000 ketwrtainių mylių, taigi dukart tiek, kiek Australijos kietžemis. Traukiasi jis iszilgai sziaurinio polarizsko rato, i pietus gi traukiasi iki sziaurinių Europos, Azijos ir Amerikos krasztų, perkerta kaip kur paminėta sziaurinį paliarizską ratą sawo kojomis wadinamomis: *Obizka*, kuri tik truputį pereina i pietus nuo to rato, toliaus *Baltomsios kriztaly gipso*, toliaus jau nesidriekia i pietus. Toliausiai i pietus nusidriekia per *Hudsonizską koją*, sziaurinėj Amerikoj, kuri i pietus pasiekia 51° sziaurinės platumos, kas atsaako padėjimui Kriokavos Europoj.

(Toliaus bus)

